

1880 – 1914

Období od založení školy (1. 5. 1880) do 1. světové války

1. květen 1880 je datum zrodu samostatné odborné školy v Jablonci nad Nisou. V obvodu liberecké Obchodní a živnostenské komory, zahrnujícím severní a severovýchodní Čechy existovalo v té době již dvacet pět odborných průmyslových škol, vesměs s německým vyučovacím jazykem. V porovnání s ostatními oblastmi to byl nebývale velký počet.

První dva roky se vyučovalo na chlapecké měšťanské škole ve Školní ulici. Prvním ředitelem školy byl **Franz Richter (1880-1881)** (ředitel Liberecké Staatsgewerbeschule) a zahájil vyučování se 140 žáky a dvěma učiteli, Johannem Larchem a Josefem Sobotou. Studijní doba byla dvouletá, vyučovaly se předměty: volné a tvarové kreslení, názorná geometrie a stínování, umělecké modelování v hlíně a vosku, formování, barvení, cizelování a tepání plechů a odlitků, galvanoplastika, plošné rytí, pasířské techniky, zdobení kovu, kreslení na sklo a porcelán, obchodní účetnictví a vedení knih.

V roce **1881** byl řízením školy pověřen **akademický architekt Emil Kropf (1881-1885)**. Kromě denního studia byla **1. 4. 1881** zahájena tzv. „**Wanderschule**“. Byly to kurzy pro mistry a dělníky, konané v neděli dopoledne a kurzy pro učně konané ve večerních hodinách. Kurzy probíhaly v Lučanech, Smržovce, Albrechticích, Tanvaldě, Polubném, Desné i jinde. Učební plány byly voleny podle podmínek a pokročilosti žáků. Zaměřeny byly především na malbu skla, bižuterní a pasířskou výrobu. Vyučovali pouze dva učitelé Johann Larch a Josef Sobota, kteří učili i na denní škole. Volno měli pouze ve středu večer. Kromě obou uvedených škol měli i přednášky v poslední třídě měšťanské školy. Byly to kreslířské kurzy pro budoucí zaměstnance místního průmyslu. Škola se velmi rychle vžila do podvědomí lidí a zájem o její absolvování neustále vzrůstal. Zvyšovala se tím velmi znatelně kvalifikace pracovníků a jejich schopnost nalézat a odstraňovat nedostatky ve výrobě. V tomto školním roce studovalo již 181 žáků. V roce 1882 dokončili studium tři absolventi (Franz Fischer – kreslíř, Josef Hübner – dekorativní malíř a Franz Neumann - dekorativní malíř).

Ve školním roce **1882/83** bylo vyučování zahájeno ve vlastní budově v původně jednopatrovém objektu. Školní budova (Obr. 2) byla postavena nákladem 10 000 Fl , věnovaných ministrem a 25 000 Fl od městské správy v čele se starostou H. Posseltem.

Obr. 2 – Původní školní budova v letech 1882 – 1887

9. června 1882 byl změněn název školy na

„**K. k. Fachschule für Quincaillerie – Industrie in Gablonz a. N.**“

(C. k. odborná škola pro průmysl quincaillerie v Jablonci n. N.)

Nejednalo se jen o změnu názvu, ale v té souvislosti byla prodloužena doba studia na 3 roky. Vyučovali zde již 4 učitelé, jeden vrchní mistr a jeden odborný učitel. Při příležitosti otevření nové budovy školy byla uspořádána výstava žákovských prací a instalace souboru bižuterní kolekce z Vídně, Francie a Ameriky. Ze sbírek Rakouského muzea byly škole věnovány některé exponáty pro stálou výstavu. Studovalo 161 žáků, absolvovalo 5.

Ve školním roce 1884/85 byly možné 4 různé formy studia na této škole:

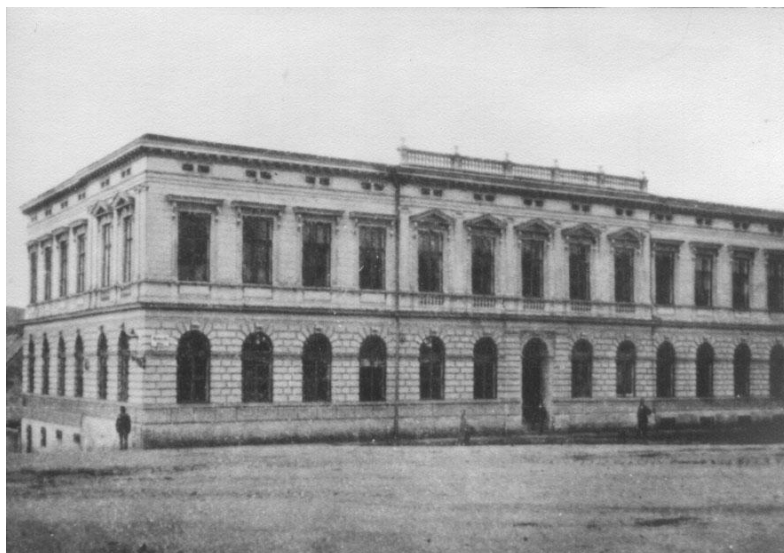
1. *Uměleckořemeslná odborná škola: Doba studia byla 3 roky, každý rok byl rozdělen do dvou semestrů, na konci každého obdrželi žáci vysvědčení. Po absolvování dostávali absolventské vysvědčení. Absolventi mohli pracovat jako odborné pomocné síly ve větších firmách, nebo samostatně provozovat řemeslo.*
2. *Řemeslná pokračovací škola: Výuka probíhala večer a v neděli a to od začátku října do května. Aby žáci obdrželi absolventské vysvědčení, museli docházet do školy 3 roky.*
3. *Kurzy kreslení pro žáky obecných a měšťanských škol*
4. *Veřejná kreslárna ve spojení se sbírkou vzorů: Navštěvovali ji řemeslníci a podnikatelé, byla přístupná denně. Dostávali zde rady nebo inspiraci při tvorbě svých vlastních návrhů. Doba docházky nebyla nijak omezena.*

5. ledna 1885 zaznamenala škola velkou ztrátu. Ve věku 36 let zemřel náhle na infarkt Emil Kropf. Vedením školy byl prozatímně pověřen odborný učitel **Ferdinand Götz**.

V roce **1885/86** škola již svými prostory nevyhovovala. V roce 1885/86 je nově zavedeno oddělení pro bižuterní práce - pasířské oddělení. Z nedalekého Rychnova se do budovy školy přemísťuje oddělení olejomalby a broušení šatonů, které je 1895 opět zrušeno. Studujících žáků je 223, absolventů 10. Proto byla nákladem dalších 20 000 Fl uvolněných ze státních prostředků, o které se postaral již nový ředitel **architekt Robert Stübchen – Kirchner (1885-1898)**. Z této doby se zachovala fotografie pedagogického sboru (Obr. 3) a změnil se i vnější vzhled školy (Obr. 4)

Obr. 3 – Pedagogický sbor z devadesátých let 19. století

Obr. 4 - Školní budova v letech 1887 – 1901

Název Fachschule für Quincaillerie se nevil a ministerstvo dalo souhlas s přejmenováním školy na

„ K. k. Kunstgewerbliche Fachschule für Gürtler, Grauveure, Bronzenwaaren-Erzeuger u.s.w. in Gablonz a. N.“

(C. k. uměleckořemeslná odborná škola pro pasíře, rytce, výrobce bronzového zboží atd. v Jablonci n. N.)

V následujících letech až do roku 1919, kdy byl tento název používán, se objevují různé odchylky, úpravy a zkrácené názvy tohoto dlouhého názvu. Kromě malby na sklo a porcelán, ryteckých technik a jim příbuzných technik jako leptání, emailování a galvanizování, přibývají další učební obory.

V roce **1891/92** se císař **František Josef I.** zastavil při své cestě do Liberce na rychnovském nádraží a setkal se s nejvýznamnějšími představiteli Jablonce n. N. Byl mezi nimi i ředitel školy a ke slavnostní atmosféře přispěla velkou měrou i škola.

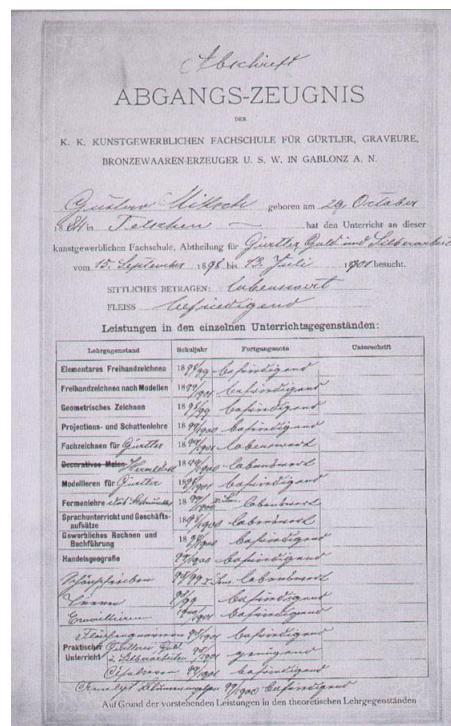
V roce **1895/96** byla zavedena na škole výuka tělesné výchovy pro žáky denního studia. Z této doby se ve sbírkách školy dochovala pohlednice Jablonce z roku 1895 se školou v pravém rohu nahoře (Obr. 5).

Obr. 5 – Pohled na Jablonce z roku 1895 s budovou školy v pravém horním rohu

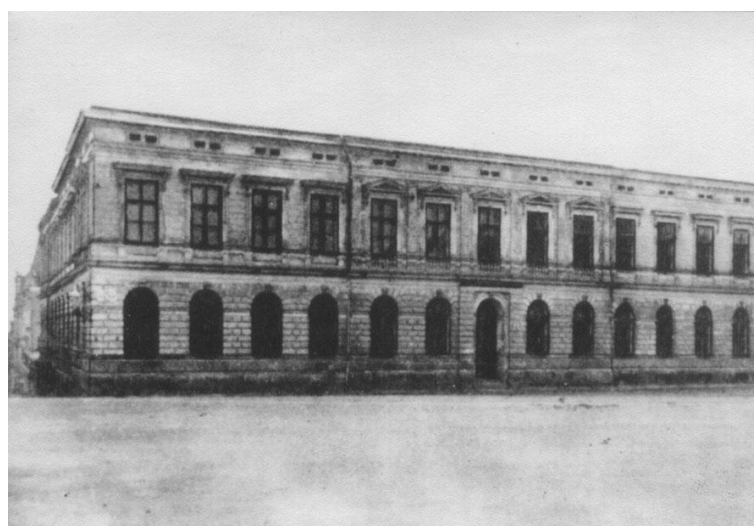
Ve školním roce **1898/99** byl dosavadní ředitel přeložen na odbornou školu v Teplicích a vedením a správcem školy byl pověřen **Wilhelm Ludwig (1898-1899)**, který přišel na školu v roce 1886 a vyučoval malbu emailem. Koncem tohoto školního roku se začal formovat spolek pro podporu studentů. Založen byl v historii první školní výbor, jako poradní orgán vedení školy. Oficiálně však byl zřízen až o několik desetiletí později. Žáků je 377, absolventů 12.

Roku **1899** se stává ředitelem **Artur Koch (1899-1906)**. Pod jeho vedením se na škole zavádí nové oddělení pro chemickou laboratoř a lití kovů. Ve Státním archivu V Jablonci nad Nisou je uložen originál vysvědčení z roku 1898 (Obr. 6).

Obr. 6 – Kopie vysvědčení z června roku 1901

V roce **1902** dochází opět k přístavování školy. Přistaveno bylo jedno kompletní boční křídlo, jak je vidět na obrázku vlevo (Obr. 7).

Obr. 7 - Školní budova včetně boční přístavby z roku 1902

Učitelství měl kromě ředitele již 4 profesory, 7 odborných učitelů, 2 mistry pro učňovskou a pokračovací školu. Roku **1906** odchází dosavadní ředitel Artur Koch na ministerstvo a jeho nástupcem se stává **Moritz Knab (1906-1918)**.

Z této doby se zachoval již dostatek fotografií různých dílen školy. Na obrázku je předvedena dílna rytecká a kovotlačitelská.

Obr. 8 - Rytecká a kovotlačitelská dílna

Moritz Knab zavedl nový typ výuky, tzv. prázdninové kurzy (Ferienkurze), které měly za úkol vzdělávat učitele obecných a měšťanských škol hlavně v oboru kresby. Obnovena byla i tzv. putovní výuka, kdy vybraní učitelé přednášeli na školách v celém okrese. Vedení školy se snažilo již v té době o podporu nadaných nemajetných žáků. Škola pravidelně každý rok pořádala výstavy prací žáků a čistý výtěžek pak věnovala na stipendijní účely. Již v roce vzniku školy (1882) bylo devíti chudým žákům věnováno 672 zlatých, ve školním roce 1896/97 z 333 žáků obdrželo 26 podporu 1381 zlatých.

Na konci 19. století vedly prudké a stále se opakující výkyvy v jabloneckém průmyslu k trvalému zhoršování situace dělníků. Kronikář K. J. Czoernig napsal o práci sklářů: „*Brusič skla žije skromně se svou rodinou z roku na rok jen o bramborách a chlebu, a mnohý z nich zemře, aniž kdy - snad kromě svatební veselky - jedl masa.*“ Pokusy dělníků organizovat se neměly velkou nadějí na úspěch pro rozšíření sklářské výroby. Došlo k prvním stávkám, rozbíjení strojů a ničení hotových výrobků. V roce 1890 proběhla masová stávka brusičů a razičů skla v Janově n.N., Lučanech, Horním Maxově a Smržovce. Asi 3000 dělníků se jí zúčastnilo a bylo to největší stávkové hnutí sklářů 19. století v českých zemích. Bez ohledu na tento fakt se umělecká škola bouřlivě rozvíjí a zvětšuje se přístavbami. Roste i počet žáků a profesorů, zlepšuje se technické vybavení učeben a dílen. Škola napomáhá při zavádění nových pokrokových metod a technologických novinek do výroby. Absolventi přicházejí do výroby s moderními zkušenostmi, umí obsluhovat nové, moderní stroje, zvyšují celkově výtvarnou úroveň výrobků.

V roce **1908/09** byla zavedena povinná prázdninová praxe pro žáky denního studia a musela být dokladována k absolventskému vysvědčení.

Roku **1909/10** byla s konečnou platností zavedena povinná výuka tělocviku pro všechny řádné studenty. Žáků bylo 380, absolvovalo 21.

Roku **1913/14** byl na škole otevřen nový speciální kurz pro knihtiskaře a příbuzná řemesla. Žáků bylo 399, absolvovalo 15.

Tuto dobu, dobu největšího rozvoje školy, ukončila až 1. světová válka.